

Úvodní komentář

Zavedení funkčního systému úrazového pojištění je dlouhodobě prioritou dokumentů přijatých vládou ČR (Národní politika BOZP) a opakuje se jako prvořadý úkol dvouletých národních akčních programů. Nabízí se otázka, proč právě úrazové pojištění?

V okolních zemích (např. v Německu, Rakousku a dalších) je úrazové pojištění významnou a naprosto neoddelitelnou součástí systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Je jedním z hlavních nástrojů k ovlivňování prevence pracovních rizik, snižování sociálně ekonomických důsledků poškození zdraví z práce a přispívá k celkovému zvyšování úrovně pracovních podmínek a pracovního prostředí. Bohužel ještě ne v České republice.

Od nového systému úrazového pojištění očekáváme, že nebude jako dosud pouze prostředkem k výběru pojistného a k výplatě pojistného plnění, ale přinese zcela zásadní změny. Po dlouhodobých zkušenostech se stávajícím systémem a po zvážení možných variant, Rada vlády pro BOZP jednoznačně podporuje vznik jedné specializované veřejnoprávní instituce - úrazové pojišťovny. Důvody opakovaně uvedla ve svých stanoviscích, naposledy k materiálu MPSV s původním názvem „Zabezpečení zaměstnanců při pracovním úrazu a nemoci z povolání“, v neposlední řadě jsou stručně uvedeny v závěru předkládaného materiálu.

Při rozpracování varianty C podle stanovené osnovy se zástupci Rady vlády (členové jejích pracovních orgánů) dostali do situace, kdy v poměrně krátkém čase mají v podstatě „na zelené louce“ postavit nový systém úrazového pojištění. Na rozdíl od ostatních variant, které předpokládají přiřadit úrazové pojištění jako další pojistný produkt do svých stávajících struktur, a kdy například varianty A a B se měly možnost dlouhodobě připravovat s podporou příslušných ministerstev, má varianta C přece jednu základní výhodu – jako novému veřejnoprávnímu subjektu jí lze stanovit nové specifické úkoly, které ani jedna ze zbývajících variant A, B a D buď vzhledem ke své právní formě či zaměření činnosti, není schopna v plném rozsahu naplnit.

Základním předpokladem, který jsou schopny splnit všechny čtyři varianty ve skupině II, je průběžný systém financování a náhrada škody podle zákoníku práce. K rozhodování tedy zbývá, který subjekt (subjekty) bude nejlépe splňovat podmínky jako budoucí nositel úrazového pojištění. Jako podklad pro porovnání jednotlivých variant by měly být odpovědi na otázky, které stanoví jednotlivé body dané osnovy. Již v připomínkách k pracovním verzím se objevoval názor, že rozpracování jednotlivých variant je nevyvážené z hlediska rozsahu i konkrétních údajů.

Při práci na materiálu jsme postupně docházeli k názoru, že v několika případech osnova požaduje vyjádření k detailnímu popisu - například procesní postupy a lhůty, které by měly být pro všechny varianty stanoveny striktně zákonem. Z hlediska porovnávání jednotlivých variant ve skupině II by mělo být především **podstatné, co lze danému subjektu/subjektům ve vztahu k jeho/jejich právní formě, uložit zákonem – to by se mělo týkat práv a povinností v rámci celého systému úrazového pojištění.**

Má-li být vládě předložen materiál, na základě kterého bude rozhodovat o dalším postupu, bude především hledat odpověď v následujících oblastech

- proč dochází ke změně,
- podstata a přínos inovace pro zaměstnance, zaměstnavatele a stát,
- náklady pro jednotlivé subjekty, náklady na státní rozpočet, návratnost
- předpokládaný tok finančních prostředků, které půjdou do systému,
- hospodaření, efektivita, kontrola a vnější průhlednost,
- organizační struktura, orgány, systém řízení budoucího nositele pojištění,
- zaměření a rozsah činnosti, s ohledem na prevenci pracovních rizik a snižování sociálně ekonomických důsledků poškození zdraví z práce,
- vypořádání závazků z předchozího období,
- zajištění stability solventnosti.

Při návrhu nového systému vycházíme z podstaty, že práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů jsou ve vztahu k úrazovému pojištění striktně dány zákoníkem práce, který současně naplňuje požadavek mezinárodních dokumentů na zvláštní ochranu osob, které utrpěly poškození zdraví z práce. Je tedy zřejmé, že celý systém úrazového pojištění je z hlediska okruhu klientů, podmínek pro stanovení výše pojistného a nároků na pojistné plnění, zasazen do oblasti pracovních právních vztahů (včetně prevence), přičemž zabezpečení poškozených zaměstnanců je současně otázkou podpory ve zdravotní a sociální oblasti (zejména v rámci rehabilitace). K zajištění plnění odpovědnosti za škodu způsobenou pracovním úrazem a nemocí z povolání, nacházejí zaměstnavatelé prostřednictvím nositele pojištění zabezpečení za rovných podmínek.

Poznámka: Názor na „výhodu konkurence na trhu“, uplatňovaný při navrhovaných variantách pro více nositelů pojištění, nám pro systém pracovního úrazového pojištění nepřipadá vhodný.

Z uvedeného vyplývá, že oblast pracovního úrazového pojištění, z hlediska zabezpečení práv a povinností, spadá do oblasti veřejného zájmu a vyžaduje kogentní právní úpravu. Ta by měla v rámci základních práv a povinností v úrazovém pojištění stanovit i způsob vnitřní a vnější kontroly k zajištění efektivnosti, průhlednosti a stabilní solventnosti systému.

Z výše uvedených hledisek **navrhujeme právní úpravu úrazového pojištění v rámci varianty II c) řešit**

- 1. Zákonem o povinném pracovním úrazovém pojištění**, obdobně, jako řeší zákon č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších změn, povinné všeobecné zdravotní pojištění, avšak s určením jediného nositele pojištění Pracovní úrazové pojišťovny.
- 2. Zákonem o Pracovní úrazové pojišťovně**, veřejnoprávní instituci, obdobně jako řeší zákon č. 551/1991Sb., ve znění pozdějších změn, zřízení Všeobecné zdravotní pojišťovny.

Poznámka: Výraz „pracovní“ doporučujeme v názvu použít z důvodu na první pohled zřejmého účelu pojištění a jeho jednoznačného odlišení od produktů úrazového pojištění v oblasti soukromého pojištění.

3. **Pro procesní postupy a lhůty** budou při přípravě výše uvedené právní úpravy pracovního úrazového pojištění respektována obecně platná **ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád**, podle něhož jsou povinny postupovat orgány veřejné správy vždy, když plní úkoly veřejné správy.
4. **Prováděcími předpisy**, jejichž potřeba vyplývá z výše navrhovaných zákonů k pracovnímu úrazovému pojištění a Pracovní úrazové pojišťovně.
5. **Vnitřními předpisy** nositele pojištění, které upraví postupy, metodiku a další náležitosti uvnitř i vně pojišťovny, zejména administrativního a organizačního charakteru.

Pro účely rozpracování stanovené osnovy pro variantu C používáme v materiálu pro zkrácení textu výraz „zákon“ následovně:

- ve vztahu k první úpravě systému úrazového pojištění - jako odkaz na zákon dle bodu 1;
- ve vztahu k právní úpravě zřizující Pracovní úrazovou pojišťovnu – jako odkaz na zákon dle bodu 2;
- ve vztahu k procesním postupům a lhůtám – jako odkaz na právní úpravu ve smyslu bodu 1 a 3.

Výše uvedené řešení jsme zvolili zejména **na základě připomínek MF ČR, MPSV a MZ ČR**, které jsme obdrželi k rozeslané pracovní verzi materiálu. Další připomínky jsme přiměřeně zapracovali přímo **do textu podkladového materiálu** nebo jsou zohledněny **v doprovodném komentáři**.

Současně jsme se rozhodli některé náležitosti související s uplatněním varianty C, jako budoucího možného řešení systému úrazového pojištění, uvést **v přílohách**.

Děkujeme všem, kteří nám zaslali svoje připomínky a náměty a jsme připraveni k další diskuzi. Pokud vláda rozhodne o řešení úrazového pojištění podle varianty C, bude v rámci přípravy návrhu nové právní úpravy příležitost ke specifikaci konkrétních úkolů a postupů, pro které právní forma nové veřejnoprávní instituce poskytuje otevřený prostor.

Motto:

Nová stavba je sice náročnější než přístavba, ale dává větší možnosti a pevnější základ pro budoucnost.